

"מפרי הארץ"

"פרשת וירא"

זיאמר אדני אם נא מצאתי זון בעיניך אל נא תעבר' ו

הכנסת אורוזים

של"ה: ונראה בעיני פשוט, שמכל שכן מצות הכנסת אורחים שהיא בכלל מצות עשה ד'והלכת בדרכיו', נוסף על שהיא מעלה גדולה ממעלות המדות. וזה לך האות, שהאריכה התורה בסיפור הכנסת אורחים דאברהם אבינו ורמזה לנו מענין שכרה, שכל מה שעשה בעצמו לאורחים עשה הקדוש ברוך הוא בעצמו ובכבודו לבניו, ומה שעשה על ידי שליח 'יקח נא' וגו' (בראשית יח, ד) עשה הקדוש ברוך הוא על ידי שליח. ולא תימא שהיא מדה, אלא המקיים אותה מקיים מצות עשה ד'והלכת בדרכיו', ויש לו שכר כמצווה ועושה ככל מצוה מן תרי"ג מצות.

וזה כי הקדוש ברוך הוא מכניס אורחים בכל זמן ועידן, בכל שעה ובכל עת ובכל רגע, כי אם לא היה מכניס אורחים ברגע כמימרא היה העולם אבד, רצוני לומר, כי כל העולם אורחים הם לגבי השם יתברך, 'כארח נטה ללון' (ירמיה יד, ח), כי גרים אנחנו והוא מכניס, וקיומם בהשפע שמשפיע עליהם, וכהרף עין אם לא השפיע עליהם והכניסם לקיום, אז הכל אבד.

וזהו הענין שפירש הכתוב באורך מעלת הכנסת אורחים שהיתה באברהם, ושהוא גדול מהקבלת השכינה, כדאיתא במסכת שבת בפרק מפנין (קכז א) אמר רב יהודה אמר רב, גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכינה, דכתיב (בראשית יח, ג) 'זיאמר אדני אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבר' וגו'.

חשוקי חמד: והנה נאמר במסכת שבת (דף קכז ע"א) גדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני השכינה, ושמעתי בשם הק' מרימנוב שהסביר שהגם שבא לו מחלוקת ע"י הכנסת אורחים, והוא היפוך מקבלת פני שכינה, כי בזמן ששלום בבית השכינה שורה בבית, ועל זה אמר כי לא ישגיח על זה, באם רואה שאשתו צר עינה ואינה רוצה להכניס אורחים, רק ירבה בהכנסת אורחים, כי גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני שיכנה, עכ"ד. [ואפשר להביא קצת ראייה לכך מלוט שקיבל אורחים, [את שני המלאכים], לביתו הגם שאשתו התנגדה, וראיה לכך שהרי גילתה לכולם על דבר האורחים, ולכן עוד באותו לילה התקבצו כל אנשי סדום מסביב לביתם, הרי שאין להתחשב בהתנגדות האשה]. ויש קצת להוסיף שבכל מקרה השכינה לא תשרה בבית שיש בו צרות עין, ולא מקיימים את דיני התורה הקדושה ומונעים ידם מהצדקה.

דף על הדף: כתב האדר"ת ז"ל בספרו עובר אורח (סי' סט): ביום ו' עש"ק וירא בא אלי הרב הגאון מורנו הרב בארנשטיין נ"י הרב אב"ד קהילת טראב, ומצאני קורא בספר תורה בטלית ותפילין כמנהגי בעזה"י בכל ערב ש"ק, וביקשתיו לחכות עד אשר אגמור הפרשה שהייתי קרוב לסופה, ואחר זה היצר לי מאוד, ואמרתי לו אולי שגיתי, שהרי אמרו חז"ל [שבת קכז, א] גדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני שכינה ונלמד מפרשה שבוע זאת [בראשית יח - ג], אלא שחשבתי שאני עוסק בקריאה בהספר תורה בכונה אולי ימצא בה טעות, א"כ היא לתא דמצות עשה דכתיבת ספר תורה, א"כ הוי ליה ככל עוסק במצוה שפטור מן המצוה, ואפילו עוסק בקלה פטור מן החמורה כברש"י בסוכה [כה, ב ד"ה שחל].

ויש לומר דהקבלת פני השכינה שאני [משאר מצוות], דהו"ל מצוה שאין לה שיעור וסוף כלל, דכמה שנים רצופים הו"ל מצוה, א"כ ככהאי גוונא יש לומר דמצות הכנסת אורחים קודמת [לה] דהו"ל מצוה עוברת, דלא שייך בזה לתת גבול עד שיפסוק, כיון שגם אחר זמן היא המצוה כבראשונה.

ואולי ביסוד זה נחלקו הני אמוראי [שבת קכז, ב] ר' יוחנן ורב דימי מנהרדעא, דר' יוחנן אמר גדולה הכנסת אורחים כהשכמת בית המדרש, ורב דימי מנהרדעא אמר יותר מהשכמת בית המדרש, ותרוויהו תלי להו בלשון המשנה דריש פרק י"ח דשבת, עין שם [ובגמ' קכז, א]. שיש לומר דאם מצות בית המדרש היא מצוה שאין לה סוף, ודאי דהכנסת אורחים עדיפא שהיא מצוה עוברת, אבל אם מצות בית המדרש יש לה סוף, יש לומר דשווים הם.

"מפרי הארץ"

הלכה

אורוז זויים

א' האם טבעת חוצצת לנט"י?

תשובה: באישה חוצץ באיש לא. (עין סימן קסא)

ב' אישה שלא רגילה להוריד את הטבעת גם בשעה שלשה האם הטבעת חוצצת אצלה?

תשובה: לא. (עין סימן קסא)

יורה דעה

א' האם אבל תוך שבעה יכול להיות סנדק בבית ומחוץ לבית?

תשובה: אחר ג' ימים יכול תוך ג' ימים מחלוקת. (עין סימן שצג')

ב' ומ"ה מוהל?

תשובה: אם אין מוהל אחר יכול גם תוך ג'. (עין סימן שצג')

אבן העזר

א' השתתף בסעודה בשבת האם נחשב פנים חדשות ביום חול?

תשובה: לא. (עין סימן סב')

ב' כלה שמתחתנת אחר השקיעה עד מתי צריכה לצום?

תשובה: נח' הפוסקים בטעם התענית א' משום שכרות ב' משום כפרה ונקטינן בשני הטעמים לקולא שאם החופה קודם השקיעה בתענית עד החופה ואם לאחר התענית עד השקיעה. (עין סימן סב')

חושן משפט

א' האם מותר לקחת שכר להעיד?

תשובה: אסור ואם לקח עדותו בטלה. (עין סימן לד')

ב' האם מותר לקחת שכר מי שמזמינים אותו להיות עד בחופה?

תשובה: מותר כיון שאינו מחויב להעיד. (עין סימן לד')

רחמנא אידכר לן קימיה דיצחק עקידיא

שלוש שנים כלומר לחברא ליה מלכות לבסמא תוקפיה. ומשום דמגבורה עד יסוד איכא תלת דרגין קאמר דשהה שם שלש שנים. והשתא הכי פירושא דקרא.

ואלה תולדות יצחק בן אברהם כלומר תדע היאך הוא דיצחק אוליד תולדין ואתקיים עלמא עליה. דמשום דהוא בן אברהם דהוא איש חסד. ותו דאברהם הוליד את יצחק דע"י עקידיה פרוחה נשמתו והוי כאילו אברהם אהדר ואוליד ליה ליצחק בההיא שעתא. ורזא דוא"ו דואלה כלומר משום דלעיל אמר דהוליד את יצחק אברהם ולישמעאל ולבני קטורה אמר השתא דכל הנך חיצונים הוו ותדע מאן הוא פנימי יצחק דהוא הוי דבק בוא"ו וכו'.

ספר מגיד מישרים: (פ' תולדות) ולהכי איצטריך אברהם דאיהו חסד לעקד את יצחק לתברא לתוקפיה ולהכי איצטריך לאפקא מיני' דמא לאחלשא לתוקפי' דוגמת שחיטה דאוליתין דאיהי לאפקא מבעירא או מעופא דמא דאיהי רמיז לתקופא דדינא והכי איתחליש תוקפי' דיצחק ע"י העקידה ואפיק דמא דאפיק מיני' אברהם והיינו רזא דוהאלהים נסה את אברהם כלומר עבד עמו נס ופלא לקיימא עלמא ע"י העקידה ובשעת העקידה פרוחה נשמתיה דיצחק ובההיא שעתא נמי פרוחה נשמת' דשרה ואתחברו כחדא ובההיא נמי אתחלש תו תוקפי' דיצחק דאיהי בי דינא רפייא דאיהי אשתו ואחותו דאברהם. איש חסד. **והיינו רזא דמלאכים** שהולכו לג"ע לבסמא תוקפיה ורזא דשהה שם

סגסג
"מפרי הארץ"
סיבון ג'

בעניין: הנהגת בית הכסא

תשובה: לשו"ע מותר בכל עניין ולגר"א אסור לצד מערב ובזמנינו גם להגר"א יש להקל.

ו: הנפנה בצד ביהכנ"ס – לאיזה צד וכשבונים בית הכסא ליד ביהכנ"ס איך יעשה?

תשובה: אסור נגד ביהכנ"ס וכן לא יבנה כנגד ביהכנ"ס ואם בונה מחיצה באמצע לכאורה אין להחמיר.

ז: באיזה יד יקנח – סתם אדם איטר גמור הכותב בימין ושאר מעשיו בשמאל ולהיפך?

תשובה: סתם אדם בשמאל ויטר בימין ואם כותב בימין ושאר מעשיו בשמאל ולהיפך יקנח בשמאל.

ח: באיזה אופנים יכול להטיל מים מעומד?

תשובה: במקום גבוה או לתוך עפר רך (עיי"ש במשנ"ב).

ט: המשהה נקביו מה עובר ומ"ה במקום כבוד הבריות?

תשובה: בל תשקצו ובקטנים גם משום שלא יהיה עקר וכבוד הבריות דוחה האיסור.

י: האם חובה לנקות במים?

תשובה: טוב הדבר.

א: התכבדו מכובדים מה ענינו ולמה עכשיו לא נהגו לאמרו?

תשובה: מבקשים מהמלאכים המלווים אותנו שימתינו עלינו עד שנצא ועכשיו לא כי אין אנו מוחזקים ליראי שמים שילוו אותנו.

ב: צניעות מה מקורה מה ניקרה צניעות בבית הכסא ומ"ה בלילה ובמקום סגור?

תשובה: הגמ' בברכות ס"ב מפליג במידת הצניעות וסמ"ק מונה צניעות למצווה דאורייתא, לא יגלה עצמו עד שישב ולא יקום כשהוא מגולה וה"ה בלילה ובמקום סגור.

ג: דיבור בבית הכסא האם מותר לצורך גדול וכשאיש אחר רוצה להיכנס?

תשובה: כל זמן שלא נפנה עדיין אפשר שמותר לצורך גדול וכשאחר רוצה להיכנס יעשה רעש ולא ידבר.

ד: כמה יגלה עצמו כשלבוש בכותונת וכשלבוש במכנסיים כמנהגינו?

תשובה: לאחרי טפח ומלפניו טפחיים ובמכנסיים רק מה שנצרך.

ה: המטיל מים במקום מגולה לאיזה צד יפנה ומ"ה בזמנינו?

בנשיאות מו"ח הגר"א שטרן שליט"א
רח' הרב קוק 1 בני ברק 0533107467
kolmoshasofer@gmail.com

mprihaaretz@gmail.com

"מבית הוועד" - הרב נפתלי צבי מוטצ'ען שליט"א

יורא אליו ה' באלוני ממרא (בראשית יח, א) פירש"י שנתן לו עצה על המילה

"חבלה בגופו לתועלת"

יש לעיין במי שרוצה לעשות חבלה בעצמו לאיזה צורך כגון לעקור שיניים בשביל ליישר השיניים או שאר חבלות בשביל נוי וכדומה אי הותר חבלה בשביל צורך זה. בפרשתן כתוב וירא אליו ה' באלוני ממרא וברש"י שנתן לו עצה על המילה והקשו מפרשי רש"י וכי היה צריך אברהם ליקח עצה אם לשמוע בקול השי"ת, ובצדה לדרך הביא תירוץ דכוננת רש"י שנמלך בממרא אם למול עצמו קודם שציווהו השי"ת כמו שקיים את כל התורה כולה או להמתין עד שציווהו השי"ת ונתן לו עצה להמתין.

האם אסור לב"נ לחבול בעצמו: וידוע הקושיא למה באמת לא מל אאע"ה את עצמו קודם שציווהו השי"ת כמו שקיים את כל התורה כולה ובספר המקנה (קידושין פב.) כתב ליישב דמכיון דילפינן בגמ' ב"ק צא: (מאך את דמכם לנפשותיכם אדרוש דאסור לאדם לחבול בעצמו וא"כ ב"נ ג"כ נצטווה ע"ז ולכן מכח החומרא שרצה לקיים את כל התורה לא הותרה האיסור לחבול בעצמו יעו"ש.

ומבואר דס"ל שאסור לבן נח לחבול בעצמו. והגם שבגמרא דוחה שאין ראייה מפסוק זה שאסור לחבול בעצמו דאך את דמכם קאי **שאסור להרוג את עצמו** אך למסקנת הגמ' דילפינן מנזיר שנקרא חוטא שאסור לחבול בעצמו וכן פסק הרמב"ם (הל' חובל ומזיק פ"ה) והשו"ע (סי' ת"כ סעיף ל"א) שוב מוקמין את הפסוק את דמכם גם לחבול בעצמו. ודו"ק וכן איתא בספר **חסידיים** (סי' תרע"ו) דילפינן מאך את דמכם דאסור לחבול בעצמו וכ"כ בחידושי המאירי (ב"ק שם). ויש להעיר בהא דכתב בספר **משך חכמה** (פר' וישלח) וכן איתא בספר **חכמת התורה** להגרש"ק לתרץ הא דהרגו את אנשי שכם שהקשו הראשונים למה הרגו אותם, דיש לומר דנתחייבו מיתה מכיון דעברו על הפסוק דאך את דמכם לנפשותיכם דאסור לחבול בעצמו כמו שפירות דמים שנצטוו מאותו פסוק ונתחייבו מיתה, יעו"ש. ולכאורה גם בזה י"ל דהרי שם מלו עצמן לתועלת שיוכלו להתערב ולהתחתן עם בני יעקב כמו שנאמר בפסוקים וא"כ הוי לתועלת ולמה יש בזה איסור חבלה.

מל תוך זמנו אי יש איסור חובל: וכע"ז יש להעיר דהנה דעת הרמ"א (יו"ד סי' רס"ב סעיף א') שמל תוך זמנו אי"צ הטפת דם ברית ומשמע **בש"ך** שם שדעת הרמ"א שמקיים ג"כ המצוה **להרמ"א ובשאג"א** (סי' נ"ב) כתב דודאי אין כוונת הרמ"א **דמקיים המצוה** במל תוך זמנו רק דשוב אי"צ להטפת דם ברית דאי סי"ד שמקיים המצוה א"כ כל נולד ער"ש ביה"ש שאין המילה דוחה שבת ונימול ביום ראשון כדאיתא במשנה למה לא ימול בער"ש דממנ"פ או שהוא יום השמיני וגם אי נולד בשבת מכ"מ מקיים המצוה. **וכתב בשו"ת דברי יציב** (יו"ד סי' קמ"ט) וכ"כ **הגרש"ק** (שו"ת טוטו"ד מהדורא רביעאה סי' רס"ב) דאם אי"ז יום השמיני א"כ עובר על איסור חבלה ולכן הוי ספק איסור ואסור למול תוך זמנו עיי"ש. וגם בזה יל"ע דהרי סו"ס התינוק מקיים מצות מילה וא"כ הוי לתועלת התינוק ואיך שייך בזה איסור חבלה. ועיין בכלי חמדה (פר' תזריע) שפלפל בענין זה.

חבלה לתועלת האם נחשב חבלה: אך באמת דעת תוס' (ב"ק צא: ד"ה אלא) דכל הסוגיא אי מותר לחבול בעצמו איירי שעושה לתועלת דשם איירי שהאשה ביישה עמה בשביל להרויח השמן, וכן במקרע על מתו אפילו שעשה משום צער ונחשב תועלת ואפילו זה מסקינן אסור יעו"ש בתוס'. ולפ"ז דן **באגרות משה** (ח"מ ח"א סי' ק"ג) דבזוודאי אסור לתת תרומת דם אם עושה בשביל הרווחת ממון, כדחזינן בתוס' לכן באופן שאין בו משום פיקוח נפש כגון בחו"ל דמאן יימר שיבא לידי חולה לכאורה אין מקום להקל רק עכ"ז כתב דהרוצה להקל אין מוחיין בו דהרי חזינן דהקזת דם היה רפואה בזמן הש"ס יעו"ש. **עכ"פ לפי"ז דנתבאר** היטב דגם בעושה להרווחת ממון וכד' יש בו איסור חבלה, י"ל דה"ה אם מקיים מצוה, מכ"מ איסור חבלה לא נעקר רק דהוי גזיה"כ במילה שמתר, אבל באופן שעדיין אינו מחוייב שהוא תוך זמנו ובפשטות גם לדעת הש"ך מקיים המצוה רק כשמגיע זמנו וכן באברהם שעדיין לא נצטווה שפיר יש איסור חבלה ודו"ק וכן באנשי שכם הגם שנתכוונו להרויח בה לא נעקר איסור חבלה ודו"ק.

חילוק בין תועלת צדדי לבין חבלה שהוא תיקון: וביתר שאת יש לבאר דהנה **באגרות משה** (ח"מ ח"ב סי' ס"ו) דן לגבי מי שרוצה לעשות **ניתוח פלסטי בשביל נוי** והביא דעת תוס' הנ"ל אך שוב הביא דברי הרמב"ם דלהכות אדם מישראל אסור כשהוא דרך נציון ולפי"ז דן באריכות דבאופן שזה להתייפות א"כ כמו שכה"ג מותר לחבול בחבירו א"כ ה"ה להכות עצמו ולחבול בעצמו דדעתו שאין לחלק בין הכאה לחבלה, וחבלה ג"כ מותר באופן זה, ומבאר שכמו דכל אופן רפואה פשוט שמותר דלא נחשב חבלה יעו"ש באריכות.

ולפ"ז יל"ע אי כוונתו **שהרמב"ם חולק על תוס' דעי"ש** (סי' ס"ה) שדן בקושי להתיר **דיאטה** שהרי מצער עצמו ואסור בשביל יופי, ודן בכמה היתרים דאם אי"ז רעבון, אלא מונע עצמו רק תענוג המאכל לא נחשב צער. ולא כתב שלדעת הרמב"ם מותר דאי"ז דרך נציון (ותשובה הקודם נכתב לפי השנים לאחר תשובה זו). **ולכן נראה** דהגדר הוא דאי משום איזה צורך צדדי מצער עצמו כו"ע מודה לתוס' שאסור גם להרמב"ם ורק להכות ולחבול בעצמו אם זה לצורך תיקון הגוף לא נחשב חבלה ואי"נ אם ירויח רק ממון עי"ז וכד' גם להרמב"ם נחשב חבלה שאסור ולכן להוציא דם בשביל ממון גרידא לכו"ע אסור ודו"ק. ויל"ע עוד בזה.

עכ"פ לפי"ז לכאורה יש לבאר במילה שמי שלא מל עצמו הוא ערל א"כ עצם המילה ודאי אינו גדר נציון, דאדרבה בזה מתקן עצמו שנקרא שלם ואינו חבלה כלל, אבל תוך זמנו שלא נקרא ערל (עיין תוס' יבמות ע. ד"ה הערל) וכן קודם שנצטווה אברהם בזה י"ל דגם אם מקיים עי"ז איזה מצוה כמו מי שאינו מצווה ועושה מכ"מ לא יצא מגדר חבלה שאסור גם כשעושה לתועלת ושפיר לא הותר למול כה"ג ודו"ק.

ראיה מגמ' כתובות דמילה לא נקרא חבלה: ונראה ראייה לזה דהנה בגמ' (כתובות ל"ב.) אמרינן דחובל בחבירו הותר מכללו בבי"ד, דמותר לב"ד להלקות. והעירו האחרונים למה לא אמרה הגמ' דהותר בכל מצות מילה דחובל בבנו **ובכלי חמדה** (פר' לך לך) תירץ דבמילה הבן מקיים המצוה וממילא לא הוי חבלה יעו"ש. ולכאורה ס"ל דכל מצוה שזה לתועלת הנחבל ליכא חבלה.

אמנם הרי כתב **רע"ב מברטנורא** (מכות פ"ג מט"ז) דבכל מלקות בבי"ד **הנלקה ג"כ מקיים מצוה**, וא"כ שוב מלקות דומה למילה שמקיים מצוה ושוב למה דוקא במלקות הותר בבי"ד ולא מילה שהרי גם מלקות הוא לתועלת הנלקה ג"כ שמקיים מצוה עי"ז.

ואולי יש ליישב דעונש בי"ד **מכיון שזה בע"כ** אפילו שזה לתועלת נחשב חבלה, משא"כ מילה שהרי בקטן שאין לו דעת לא נחשב בע"כ. וגדול שהוא ערל אולי באמת צריך דעת למולו רק בי"ד מכין אותו (ככל עונש בי"ד שהותר בבי"ד כנ"ל) עד שיאמר רוצה אני. וכבר נסתפק בזה בספ"ק **דרך פיקודין** (מצוה ב' אות י"ג) האם במילת גדול צריך דעתו. אך **למהלך שנתבאר מקודם אפשר לומר בפשיטות** דבמילה שמתקן עי"ז שנעשה מהול אי"ז דרך נציון כלל, ואי"ז חבלה דמתקן עצמו. משא"כ מלקות אפילו שמקיים מצוה מכ"מ הרי אמרה תורה ונלקה אחיך לעיניך ושפיר נקרא חבלה רק דהתורה היתרתו ודו"ק. וש"מ **באגרות משה** (ח"מ ח"א סי' ג') שהוא עצמו כתב דעונש בי"ד נקרא דרך נציון ומחדש שם דאפרושי מאיסורא ג"כ לא נקרא דרך נציון, ויש לעיין בכ"ז וכתבתיו להערה בעלמא. **עכ"פ בהא נחתינן** שאין הדברים פשוטים וצריך לדעת שהאדם שנברא בצלם אלוהים אינו בעה"ב על גופו לחבול בעצמו בגשמיות וכ"ש ברוחניות, והגם דאם זה לרפואה ודאי מותר חבלה דאפילו אביו מותר להכות לרפואה, אך אם זה לנוי וכד' צריך כ"פ שאלת רב. וכ"ז כתבנו בדרך פטפוטי דאורייתא ולא להלכה כלל.